

Stephen Davis

JIM život, smrt, legenda
MORRISON

xyz

Jim Morrison

Život, smrt a legenda

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.xyz.cz
www.albatrosmedia.cz

Jim Morrison

Jim Morrison: Život, smrt a legenda – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

O knize...

„Dokonalý obraz kapely a jejího charismatického, ale problematického zpěváka... [Davis] citlivě zasazuje Morrisona a The Doors do kontextu proměnlivé doby, v níž žili.“

– Alan Niester, *The Globe and Mail* (Toronto)

„Překonává všechny předchozí počiny.“

– Ian McGillis, *Gazette* (Montreal)

„Jim Morrison: Život, smrt, legenda nabízí pikantní čtení s dosud nepublikovanými informacemi... [a] nové poznatky.“

– Greg Cahill, *North Bay Bohemian* (Sonoma County, Kalifornie)

STEPHEN DAVIS je autorem mnoha uznávaných knih, mezi které patří historie Led Zeppelin *Hammer of the Gods*; historie Rolling Stones *Old Gods Almost Dead*; *Walk This Way* (o Aerosmith) a *Fleetwood* (o Micku Fleetwoodovi). Žije v Bostonu.

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa. Vše potřebné se dozvíte na **www.restorio.cz**.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

Jim Morrison: Life, Death, Legend

All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.

This edition published by arrangement with Avery, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

Copyright © 2004 by Stephen Davis

Translation © Jana Michalcová, 2024

Spolupráce na překladu Jiří Kühnmund

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-7683-617-4

ISBN e-knihy 978-80-7683-625-9 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7683-626-6 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7683-620-4 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

JIM MORRISON

ŽIVOT, SMRT, LEGENDA

STEPHEN DAVIS

xyz

Pro
JIMA MORRISONA
1943–1971

KATA TON DAIMONA EAYTOY

*Ex-fan des sixties
Ou sont tes années folles?
Que sont devenues toutes tes idoles?*

*Fanoušku šedesátek,
kde jsou tvá divoká léta?
Co se stalo se všemi tvými idoly?*

– JANE BIRKINOVÁ

ÚVOD

Je po smrti už desítky let, ale pořád dělá problémy. Jim Morrison byl fascinující postavou amerických šedesátých let, básník a rebel nejen v hadí kůži. Žil rychle, zemřel mladý a v Paříži, kde se skrýval před zákonem, po sobě zanechal ne zrovna výstavní mrtvolu. V době jeho největší slávy se spisovatelé a kritici mohli zbláznit, aby jeho podivnému kouzlu učinili zadost. (Jeden z nich ho nazval „andělem milosti a rozzuřeným psem běsu“.) Jim byl největší americkou rockovou hvězdou své éry a jednou z jejích nejznámějších celebrit, ale jeho život a dílo ani po více než třech desetiletích dosud neprozradily všechna tajemství a záhady.

Jim Morrison se pokusil zapálit noc. Jako zpěvák skupiny The Doors byl evangelistou na tripu, který se vydal na sebevražednou misií odprogramovat svou generaci od toho, co považoval za vězeňský konformismus vůči společenským a sexuálním normám. Byl to prorok, znalec, bard, pijan, bisexuální všežravec. Jim svou skupinu stylizoval do role „erotických politiků“ a neúnavně nabádal své široké publikum – na samém vrcholu nebezpečných šedesátých let – aby otevřelo brány vnímání, osvobodilo se od robotických rodinných hodnot a usilovalo o vyšší, uvědomělejší stav vědomí. Koncerty The Doors – pulzující rytmy bojových tanců a překypující intimitou – se blížily zážitku z šamanského rituálu, jaký rockové publikum ještě nezažilo. The Doors vystihli neklid a hrozbu, která na konci šedesátých let visela ve vzduchu jako slzný plyn, a dokázali to s hypnotizujícím klidem.

Mezi lety 1965 a 1971 složil Jim Morrison stovku písní, nahrál sedm platinových alb, napsal a vydal čtyři básnické sbírky, natočil tři filmy, nahrál svou poezii, napsal scénáře a zaplnil desítky sešitů verši a poznámkami. Se skupinou The Doors odehrál více než dvě stě koncertů. Prosadil se jako sexuální ikona a hlavní americká rocková hvězda šedesátých let. Porušoval všechna sexuální tabu puritánské Ameriky, a ve frenetickém zápalu politické aktivity dokonce ohrožoval pomstychtivou Nixonovu administrativu svými nestoudnými výzvami k protestům a revoltě.

Jak se ukazuje, Jim Morrison byl mnohem důležitější, než si kdokoli v té době uvědomoval. Morrisonovy básnické vize, které kritici před jeho smrtí odmítali jako přežitek Bozo/Dionýsa, se udržely v rádiích více než třicet let a drží se v nich i v novém století. Staly se z nich klasické rockové texty, které oslovují i další generace než jen tu, která jako první pochopila ty nehlubší myšlenky, organickou jednotu a transcendentní kvality jeho vrcholné tvorby.

Jim Morrison byl posledním ztělesněním oné kvintesence pozdně romantického hrdiny, básníka zmítaného demony, který se chvěje vzteky na svět a na své současníky; proroka s děsivým pohledem a tvrdými rysy, oděného v černé kůži. Byl pravděpodobně nejvýraznějším básníkem, který se zrodil z chaosu legendárních amerických šedesátých let. O několik desetiletí později se Jim Morrison zhmotnil jako skutečný avatar své doby. Jeho slova se vryla do mozků tří amerických generací – nouzový telegram z „Break On Through“, vizionářské kadence z „L.A. Woman“ a tajemné šeptané verše z „Riders on the Storm“. Jeho hlas se line z klasických rockových stanic od pobřeží k pobřeží. Jeho tvář zdobí zdi studentských kolejí všude po světě: JIM MORRISON / AMERICKÝ BÁSNÍK / 1943–1971. V době vzniku této publikace se prodalo více než padesát milionů kusů alb skupiny The Doors a počet stále stoupá.

Dnes, více než třicet let po smrti Jima Morrisona, se objevují nová důležitá svědectví o jeho bouřlivém životě, tragické smrti a nehynoucí legendě. Přesto se stále nabízí řada otázek, které s ním souvisejí. Kdo ve skutečnosti byl? Proč se zničil? Proč ho zklamali všichni, kdo ho znali?

* * *

BÝT ROCKOVÝM BOHEM V ŠEDESÁTÝCH LETECH nebylo až tak skvělé. Turné byla primitivní a neorganizovaná. Fanyanky byly sice hezké, ale člověk se od nich dočkal akorát tak oparu a potlesku. Drogy a alkohol z vás dělaly blbce. Stará spala s kdekým, když jste byli na turné. Kritici vás nenáviděli, když jste se proslavili, a tisk, který vás dříve pasoval na božstvo, vás najednou začne ničit. The Doors byli ve svých nejlepších letech tak dobří, jak jen to v rocku šlo. V těch nejhorších byli jednou z nejnafoukanějších kapel na světě. Ale nikdo nechápal složitost a ironii tehdejší doby tak dobře jako Jim Morrison.

Jim chápal dobu, ve které žil, s plným uvědoměním a chápal americká šedesátá léta taková, jaká byla: jako éru nových náboženských vizí, duchovní krize, politických nepokojů, rasových nepokojů, atentátů – a rovněž jako jedinečnou příležitost ke změně a reformě. Přísliby té dekády se nikdy nenaplnily, ale některé z jejích cílů – jako integrace, občanská práva, „globální vesnice“ a sblížení Východu a Západu – očividně přetrvávají dodnes. Jim Morrison se touto mentální krajinou proháněl jako zabiják na lovu a hudba skupiny The Doors má dodnes neuvěřitelnou sílu nakazit svým temným poselstvím a syrovostí každou čerstvou generaci devátáků. Který třináctiletý kluk si dnes dokáže pustit píseň „People Are Strange“ a nevnímat ji jako kondolenci ze záhrobí? U hrobu kolíka mrtvých rockových hvězd se každoročně pořádají trizny?

NĚKDY V ROCE 1968 si Jim do jednoho ze svých nepublikovaných duchovních zápisníků zapsal modrým inkoustem své životní krédo: „Při všem, co dělám, bojuji s neustálým pocitem ironie.“

Slavné alter ego Jima Morrisona, „Ještěřčí král“, sice vzniklo jako vtip, ale šlo o vážně míněný vtip, o vesmírnou přetvářku. Jimovo pravičelné zývání americké pouště a jejího plazího podsvětí patřilo k jeho existenciální snaze zahrnout do životní zkušenosti všudypřítomnost blížící se smrti. Do jiného zápisníku si zapsal: „Přemýšlet o smrti jako o vrcholném bodu života.“

John Densmore, bubeník skupiny The Doors, který byl z chování Jima Morrisona mnohdy vyděšený a zmatený, si později všiml, že všechny ostatní kalifornské kapely šedesátých let kázaly o pozvednutí vědomí směrem k osvícení. Ale poselství The Doors, jak napsal, se zaměřovalo na „endarkenment“.

Žádný rockový zpěvák nikdy nezněl tak vážně jako Jim Morrison. Nikdo jiný by nedokázal uprostřed kruté vietnamské války vydat podvratnou protiválečnou píseň, jako je „The Unknown Soldier“, projevy násilí a zoufalství jako ze samého pekla. Síla Jima, jako jediného z jeho generace, nespočívala pouze v přílivu jeho veršů a oslnivém šarmu rozmáchlých vystoupení, ale i v čiré buřičské energii, se kterou se dokázal postavit společnosti a zpochybnit její pokrytecké a upjaté morální hodnoty v době nebezpečných převratů.

Jako jediný z rockových hvězd šedesátých let nepovažoval Jim Morrison své poslání za show. „Pro mě to nikdy nebyla hra, ta takzvaná představení,“ prohlásil. „Byla to záležitost života a smrti – pokus o komunikaci, o to zapojit spoustu lidí v jeden okamžik do soukromého světa myšlenek.“

Jim Morrison vzal strach, který byl americkým šedesátým létům vlastní, a přetvořil ho na něco ještě šilenějšího, zoufalejšího. Pak to proměnil ve vtip a z Jimovy prchavé esence se stala raketa předurčená k výbuchu. Drogy ničily i ty nejodvážnější a nejtřeštěnější rockové hvězdy. „Zjevení se proměnilo v klam.“ Když se vyčerpala Jimova duchovní síla, vysátá závislostí, demencí a soudními spory, brzy následovalo i jeho tělo. Tragická smrt Jima Morrisona ve věku sedmadvaceti let v roce 1971 byla poslední ze série vymírání rockových hvězd, která začala Jimovým hrdinou Brianem Jonesem (zemřel ve věku sedmadvaceti let) v roce 1969 a pokračovala Janis Joplinovou a Jimim Hendrixem (oba rovněž zemřeli ve věku sedmadvaceti let) v roce 1970. Z toho se rocková hudba už nikdy nevzpamatovala. Přeživší hrdinové sice pokračovali, rodili se (a rovněž umírali) noví, ale půlnoc odbila, když vzplál Jim Morrison. Ti, které bohové milují, umírají mladí.

V DIVADLE JE TEMNO A ZAKOUŘENO. Venku houkají policejní sirény a policisté rozhánějí slzným plynem děti, které se nedostaly dovnitř. Najednou šerem pronikne bílé zářivé světlo a propast zoufalství a hněvu protrhne křik, ze kterého se podlamují kolena. Dnes večer jsou ve městě The Doors a Jim Morrison, hlavní zpěvák coby osvětlený anděl z pekla rozehraje svůj epický patos.

Když se zahledí za okraj pódia, spatří v davu teenagerů, kteří se křečovitě svíjejí pod ním, temnou změt chaosu a nepořádku. Energie,

kteřá z kapely vyzářuje, je sice úžasná, ale ve srovnání s tím, co se děje dole v publiku, kde se chaos nepředstírá a často bývá mnohem zběsilejší než na pódiu, to není nic. Jim Morrison prožíval koncert opačně než publikum, protože byl svědkem nočních výjevů hromadného opojení, úzkosti, chťiče, strachu i radosti. Jim se brzy naučil, že energii v sále tvoří ve skutečnosti diváci. Právě toto poznání ho přimělo k tomu, aby tyto fantazie hodné Bosche zdokumentoval pro další generace ve svém filmu *Feast of Friends*.

V TRAGICKÉ ŽIVOTNÍ HISTORII Jima Morrisona je něco děšivě, hluboce dojemného a strašlivě lidského. Navenek jde o příběh o tom, jak přemířa slávy a neomezené svobody zničila mladého amerického básníka. Podíváme-li se na něj blíže, zjistíme, že počáteční zuřivost a mánie Jima Morrisona postupně přerostly v jakousi uměleckou zralost, která byla prožívaná intenzivněji a byla agresivně krásná – a pro rocky osudová. Tato publikace se snaží nahradit mýty a lži, které legendu o Jimu Morrisonovi opředly, novými informacemi a přehodnotit jak známá fakta, tak šílené, ničím nepodložené fámy. Výsledný obraz odkrývá narušeného, vášnivě milujícího a soucitného muže, který své sebe-destructivní sklony překonal prostřednictvím temného a krásného díla, jež k nám svým nedotčeným romantickým půvabem a duchovní silou promlouvá dodnes. Mr. Mojo Risin' – stoupá stále vzhůru.

Jdete do toho?

Obřad právě začíná.

KNIHA PRVNÍ

JIMMY

KAPITOLA PRVNÍ

ŠKOLNÍ DNY JEŠTĚRČÍHO KRÁLE

*Obětavost velikánů spočívá v tom, že čelí
riziku a nebezpečí a hrají kostky se smrtí.*

- NIETZSCHE

ROZTROUŠENÍ INDIÁNI

KAŽDÝ, kdo se o život Jima Morrisona zajímá víc než jen povrchně, si okamžitě uvědomí, že pro pochopení toho, co se s ním dělo později, je klíčový příběh jeho dětství. Zaprvé, Jim zůstal celý život velice dětinský. (Pochopitelně, co jiného také rockovým hvězdám, které se proslavily a zbohatly velmi mladé, zbývalo?) Zadruhé, když se Jim přidal k The Doors a začal veřejně vystupovat, přerušil náhle veškeré kontakty s rodinou a už nikdy se nesetkal s rodiči. Zatřetí, jeho raná vystoupení představovala názorné, nekompromisní převyprávění starověké legendy o Oidipovi, v němž před desítkami tisíc fanoušků zpíval o tom, jak zabil svého otce a ošukal svou matku.

Proč Jim Morrison tolik nenáviděl své rodiče? Proč nenáviděl sám sebe? Jak se mu podařilo vykřesat z vlastního utrpení tak ryzí americkou hudbu? Proč skončil s šílenou přítelkyní, která měla ještě náročnější povahu než on sám; která se ho marně snažila ovládat; která ho nakonec možná zabila? Jak se stalo, že se tenhle pohodař a talentovaný kluk – jeden z největších umělců své generace – proměnil v monstrum a pak sám sebe obětoval?

Problém s odpovědí na tyto otázky spočívá v tom, že problematické a neklidné dětství Jima Morrisona po druhé světové válce v chráněném, úzce propojeném světě armádních rodin patří k nejpřísněji střeženým tajemstvím jeho života. Jeho rodiče, admirál George S. Morrison a Clara Clarke Morrisonová, se ke svému neblaze proslulému prvorozené-

mu synovi nikdy veřejně nevyjádřili. Jimův bratr a sestra se o bratrovi vyjadřovali se stejnou nechotou. Ať už je důvodem této zdrženlivosti strach z toho, že se bude někdo šfouat v jejich životě, nebo touha po soukromí, veškeré dotazy adresované rodině Morrisonové ohledně zesnulé rockové hvězdy a básníka Jima Morrisona vyřizují kalifornští právníci, kteří tvrdí, že spravují jeho pozůstalost. Ode dne Morrisonovy smrti rodina o jeho dětství, zejména bouřlivém a nešťastném dospívání, mlčí.

Což ostatně ani není překvapivé, protože sám Jim Morrison se snažil média přesvědčit, že jeho rodiče jsou mrtví a jeho sourozenci nikdy neexistovali. Nejspíš si myslel, že jim tím prokazuje laskavost.

Tohle je známo o prvních dvaceti letech Jimova života.

Jeho otec George Stephen Morrison, známý jako Steve, se narodil v roce 1920 v Georgii a vyrůstal v Leesburgu na Floridě. Rodina Morrisonova pocházela z řad skotských osadníků, kteří přišli do Ameriky koncem 18. století. Někteří badatelé soudí, že jméno Morrison vychází z latinského kořene slova *moorish*. V dobách Římské říše se vojáci ze vzdálených provincií přesouvali, aby střežili různé kouty říše. Z Británie tak byli vysíláni keltští vojáci, aby chránili Maroko, zatímco v Británii udržovali pořádek Maurové ze severní Afriky. Folkloristé například tvrdí, že kuriózní anglický lidový tanec zvaný *Morris dance* je maurského původu. V tomto kontextu by Morrison mohlo znamenat „Maurův syn“. Na sklonku svého života navštívil Jim nejméně dvakrát Maroko a pátral po něčem, co nedokázal svým spolucestujícím popsat.

Rodiče Steva Morrisona byli pracovití, bohabojní, abstinující jižanští presbyteriáni. Steve navázal na rodinnou tradici vojenské služby a koncem třicátých let nastoupil na Námořní akademii Spojených států amerických. Byl to urostlý mladý muž nízkého vzrůstu a vážný člověk, ze kterého vyzářovala aura mlčenlivé autority. Když byla na spadnutí druhá světová válka, jeho ročník v roce 1941 předčasně ukončil studium a Steva Morrisona vyslali na Havaj, aby absolvoval letecký výcvik. Později téhož roku, těsně před útokem Japonců na Pearl Harbor, se na vojenském plese seznámil s Clarou Clarkeovou. Byla to blondatá, energická, velmi hezká a trochu podsaditá dcera wisconsinského právníka a politika, který hájil odboráře a ucházel se o politickou funkci jako socialistický kandidát. Zajímavé je, že dědeček Jima Morrisona z matčiny

strany pocházel z velké populistické/progresivní/socialistické odnože amerického radikalismu, ze silné skupiny disidentů a rozhněvaných občanů, která ze své pevné politické základny na severním Středozápadě zpochybňovala establishment dvou politických stran a z níž vzešli národní vůdci jako Robert La Follette.

Po krátkých a válkou poznamenaných námluvách, které byly v té nebezpečné době typické pro tisíce mladých párů, se Steve Morrison a Clara Clarkeová v dubnu 1942 vzali. Přestěhovali se do Pensacoly na Floridě, kde Steve pokračoval v leteckém výcviku, než se vydal sloužit na loď, která ve vodách kolem Aljašky pokládala miny. Jejich první dítě, pojmenované James Douglas Morrison, se narodilo 8. prosince 1943 v Melbourne na floridském atlantickém pobřeží nedaleko mysu Canaveral, uprostřed největšího rozmachu vojenské aktivity, jakou kdy jejich země zažila. Rodina mu říkala Jimmy a na toto jméno slyšel celý život, alespoň od těch, které důvěrně znal.

Jeho otec začal záhy létat na stíhacích letounech Hellcat v jižním Pacifiku a ve službě strávil dalších osmnáct měsíců. Zatímco byl manžel v zámoří, žila Clara u jeho rodičů, Paula a Caroline Morrisonových, kteří provozovali prádelnu v Clearwateru v Mexickém zálivu. Jimmy žil v domě svých prarodičů až do tří let a během Jimmyho dětství zůstal Clearwater domovským městem celé rodiny.

Steve Morrison se z války vrátil jako vyznamenaný pilot námořnictva a ambiciózní důstojník oddaný kariéře. Jeho prvním poválečným působištěm se stal Washington, ale protože byl odhodlaný stoupat v hierarchii námořnictva, stěhoval svou mladou rodinu bez předchozího upozornění, protože dosahoval povýšení a měnil působiště. Steve Morrison v roce 1947 správně odhadl, že rychlý pokrok spočívá v nových technologiích, které tehdy přetvářely svět, a proto v době, kdy se v Los Alamos vyvíjela vodíková bomba a testovala se na zkušebním polygonu White Sands v pouštích Nového Mexika, přešel na oddělení jaderných zbraňových systémů. Pro výkon nových povinností potřeboval bezpečnostní prověrku vysokého stupně, která mu výslovně zakazovala, aby o své práci mluvil doma. O tomto období, které je zahaleno úředním tajemstvím (údaje o povinnostech poručíka Morrisona během tohoto období jsou ve veřejně dostupných kopiích jeho záznamů z působení v námořnictvu dodnes značně cenzurovány), se ví pouze to, že

rodina Morrisonova bydlela v obydlí námořnictva poblíž Albuquerque. Tam se narodila Jimova sestra Anne, když mu byly tři roky.

I kdyby nebylo narození sestry pro tichého jedináčka traumatizující, v Novém Mexiku se stalo ještě něco, co na Jimmyho hluboce zapůsobilo. Jednoho časného rána projížděla rodina pouští kdesi mezi Albuquerque a Santa Fe. Podle Jima byli v autě jeho matka a otec a prarodiče. V jednu chvíli zajel otec ke krajnici dvouproudé silnice a společně s Jimmyho dědečkem vystoupil z auta. Jimmy zvedl hlavu a spatřil hrůzné následky čerstvé nehody, při níž se jiné auto čelně srazilo s nákladákem, který vezl indiány kmene Pueblo nebo Hopi, a ti byli „za rozbřesku roztroušení po dálnici a krváceli“, jak později slavně vzpomínal. Na silnici leželi mrtví a zranění lidé a odněkud se ozýval zmučený ženský hlas plný bolesti a hysterie.

Jimmy, fascinovaný tou krvavou podívanou, se pokusil vylézt z auta a jít za otcem, ale matka mu v tom zabránila. A tak přitiskl tvář k okénku a pozoroval brutální následky smrtelné dopravní nehody. Jeho babička vyhrkla, že odjakživa slýchávala, že indiáni nepláčou, ale ti lidé tam úpěli bolestí. Jimmy se otrásl a natahoval krk, aby si ten masakr ještě naposledy prohlédl, zatímco jeho otec si sedl zpátky do auta a znovu vyrazil na cestu. O několik kilometrů dál zastavili u benzinové pumpy a zavolali dálniční hlídku a sanitku. Jimmy byl očividně vyvedený z míry a neustále se na něco vyptával. Byl tak rozrušený, že mu otec nakonec řekl: „Jimmy, ve skutečnosti se to nestalo. Byl to jen zlý sen.“

Na umírající indiány však nikdy nezapomněl. „Tehdy jsem se poprvé setkal se smrtí,“ vzpomínal o mnoho let později, zatímco se jeho hlas v potměnělém nahrávacím studiu v Západním Hollywoodu natáčel na pásku. „Jsem jen takový malý... jako by dítě bylo květina, kámo, jejíž hlava se jen tak vznáší ve větru. Ale když si na to teď vzpomenu, když se ohlížím zpátky, přijde mi, že duše jednoho z těch indiánů, snad i několika z nich, možná prostě přiběhla ke mně a skočila mi do mozku... Tohle není žádná duchařina, kámo. Je to něco, co pro mě opravdu hodně znamená.“

Po tomto setkání v poušti na dálnici se Jimmy začal v noci pomoci. Jeho matku to přivádělo k šílenství. Jako dospělý vzpomínal, že když se to stalo, šel za matkou do postele a musel se vrátit do svého pokoje a spát v mokrém povlečení. *Město hanby*. Když se to stalo, snažil

se to utajit, ale ona na to vždycky přišla. Pak už se začal přímo bát spát ve vlastní posteli. Někdy usnul na podlaze schoulený do klubička. (Pomočování mohlo souviset i s revmatickou horečkou, již Jim v dětství prodělal a o které se v roce 1970 zmínil svému lékaři. Tato nemoc mu navíc mohla oslabit srdce.)

POKUD LZE VĚŘIT PRÁVNÍKOVI JIMA MORRISONA, Jimmy se seznámil se sexualitou v raném věku. V roce 1969 vyslechl právník Max Fink z Beverly Hills během příprav na soudní proces ohledně obscénního a oplzlého chování, jehož výsledkem mohl být trest odnětí svobody pro jeho klienta Jima Morrisona ohledně jeho sexuální minulosti. Z přepisu nahrávky rozhovoru, kterou později pořídila Finkova manželka Margaret, vyplývá, že se právník Jima zeptal, proč se obnažil na pódiu ve svém domovském státě Florida. „Považoval jsem to za dobrý způsob, jak vzdát poctu svým rodičům,“ odpověděl Jim.

To Finka zaskočilo, a protože si byl vědom propasti, která mezi Jimem Morrisonem a jeho rodinou zjevně vězela, zeptal se ho, co mu rodiče udělali. Jim se prý zmínil o svém traumatu z pomočování a pak utrousil, že ho v dětství sexuálně obtěžoval nějaký muž. Odmítl Maxi Finkovi říct, kdo ho zneužil, jen uvedl, že to byl někdo blízký rodině. Fink tvrdil, že když se to Jimmy pokusil říct matce, rozčílila se, nařkla ho, že je lhář, a trvala na tom, že něco takového by se nikdy nemohlo stát. Fink tvrdí, že Jim se při svém vyprávění rozplakal, a také uvádí, že Jim prohlásil, že to matce nedokáže odpustit. (Pro úplnost dodejme, že právní zástupci rodiny Morrisonovy kategoricky odmítli, že by k jakémukoli z těchto incidentů nebo „takovému údajnému jednání“ kdy došlo).

V ROCE 1948 SE RODINA ZNOVU PŘESTĚHOVALA, a to do Los Altos v severní Kalifornii. Jimmy Morrison tam nastoupil na veřejnou základní školu jako plachý a zavalitý chlapec, který nesnášel ranní cestu autobusem. Ve vzduchu visela paranoia ze studené války a strach z jaderného útoku ze strany Sovětského svazu. Školákům Jimmyho generace se do hlavy vštěpovala všudypřítomná hrozba jaderné zkázy a během pravidelných měsíčních cvičení protiletectvé obrany museli nacvičovat únikové manévry, někdy se krčili pod lavicemi, jindy dřepěli v potem-

nělých chodbách školních budov, aby nebyli v dosahu tříštícího se skla, zatímco jejich svět ničí imaginární atomové bomby. Televizní vysílání – které sledovali na malých černobílých obrazovkách o velikosti sedmi palců – udělalo na Jimmyho hluboký dojem. Ve druhé třídě byli Jimmy a jeho kamarád Jeff Morehouse – další syn z rodiny příslušníka námořnictva, která se pohybovala zhruba na stejné trase jako Morrisonovi – vášnivými diváky seriálu *Captain Video* od televizní stanice DuMont a platicími členy fanklubu seriálu Video Rangers.

Následujícího roku 1949 se v Los Altos narodil Jimmyho mladší bratr Andrew. A pak už začala tato poměrně typická rodina důstojníka námořnictva vést skutečný kočovný život. Na rok se vrátili do Washingtonu, D.C., a pak se přestěhovali do Claremontu v Kalifornii, kde pobývali v době, kdy Steve Morrison sloužil v Koreji. Jim chodil na základní školu Longfellow. V šesté třídě byl poněkud obtloustlý, astmatik, přirozený vůdce, nejlepší hráč kickballu na škole a předseda žákovské rady, což znamenalo, že musel zahajovat ranní schůze odříkáním slihu věrnosti. Jenže potom se Jimmy dostal do maléru. Požádali ho, aby opustil skautský oddíl, protože odmítá poslouchat pokyny a odporuje skautské vedoucí.

V roce 1955 se Morrisonovi vrátili do Albuquerque v Novém Mexiku. Členové rodiny vzpomínají, že tam si všimli, že se Jimmy změnil. Přestal se učit hrát na klavír a odmítal trávit čas s rodinou. Jimmy žil na okraji pouště a fascinovali ho tajemní, prehistoricky vypadající pouštní plazi – ještěrky, hadi, pásovci – kteří se proháněli rozpálenou a vyprahlou krajinou. Fascinovaly ho ropušníci, malí šupinatí draci s kmitajícími jazyky a strašidelnýma očima. Pronásledoval je, hledal jejich doupata, četl o nich knihy. Pouštní plazi se stali Jimovým osobním symbolem a v jeho zápisnicích se jich na cestě k jejich národní fetišizaci, která vznikne na příkaz budoucího Ještěřčího krále, objevují desítky.

V roce 1955 byl fregatní kapitán Steve Morrison přidělen na letadlovou loď USS *Midway* a rodina se stěhovala zase jinam, tentokrát do San Francisca. Přestěhovala se do velkého šindelového domu na předměstí Alamedy, kam Jimmy nastoupil do osmé třídy, právě uprostřed bouřlivého zrodu rock and rollu a epických milníků mladistvých delikventů – cenzurovaného Elvise v show Eda Sullivana, neodolatelné písně Billa Haleyho „Rock Around the Clock“, divokých rytmů Little Richarda,

temperamentního neworleanského R & B Fatse Domina, důmyslné třiminutové středoškolské hymny Chucka Berryho, černých kožených motorkářských bund, vystřelovacích nožů – smršť rebelie po vzoru Jamese Deana z padesátých let na pozadí konformismu Eisenhowerovy éry, potlačované sexuality a politického napětí a hrozby apokalypsy během studené války.

UKÁZKOVÉ DÍTĚ

Odborníci již dlouho pozorují, že některé děti z rodin příslušníků Armády mohou být ohroženy řadou sociálních problémů a psychologických poruch. Rodiny vojáků se musí často a překotně stěhovat. Než se rodina přestěhuje na další vojenskou základnu nebo místo dalšího působiště, na budování přátelských vztahů příliš času nezbyvá. U námořnictva, kdy je ambiciózní, neustále cestující otec často na moři, se o výchovu dětí starají převážně matky, které se často musí vyrovnávat s pocity vykořeněnosti ze společnosti, emočními poruchami a alkoholismem. Do Jimmyho čtyř let se jeho rodina přestěhovala čtyřikrát a je možné, že právě tento nedostatek stability v něm vzbudil neposednost a pocit silného odcizení, které v něm zůstaly po zbytek života. V dospělosti Jim Morrison často netušil, kde bude v noci spát, a měl to tak rád. Ani když začal v roce 1967 dostávat tantiémy za skladbu „Light My Fire“, nikdy si nepořídil dům ani nepronajal byt a raději bydlel u svých přítelkyň, přespával po motelech nebo jednoduše vytuhl na ošoupané pohovce v kanceláři skupiny The Doors.

Jimmy měl problémy s kázní a to bylo pro jeho matku zdrojem zoufalství. K tomu všemu nesl chlapec celou situaci dosti nelibě. Ctižádostivý důstojník musel upřednostnit námořnictvo před rodinou. Tak to ve službě chodilo a rodiny se s tím musely smířit. Vzhledem k tomu, že otec byl většinou nepřítomný, představovala v rodinné soustavě autoritu matka. Ona byla to jediné, proti čemu se musel vzbouřit. Když se otec vracel ze služby domů, Jimmy slýchával, jak si na něj matka otci zatrpkle stěžuje a vyjmenovává všechny jeho přešlapy, zlomyslné lumpárny a průšvihy.

O mnoho let později se Jimmyho přátelé divili, proč rád hází šipky na nahé pin-upky z *Playboye* (nalepené vzhůru nohama) na stěnách svého pokoje.

Když byl otec doma, bývala atmosféra často napjatá. Steve Morrison byl v námořnictvu známý jako okouzlující, mírný, energický a mimořádně inteligentní člověk. Doma měl tento v boji zkušený důstojník tendenci dětem uštěpačně rozkazovat. Lze se tedy divit, že jeho syn o deset let později složil nejslavnější protiválečnou píseň éry války ve

Vietnamu, „The Unknown Soldier“ (Neznámý voják)? Jimův mladší bratr prozradil novináři Jerryemu Hopkinsovi, že Clara Steva doma komandovala a byla v rodině jednoznačně ta dominantní. Manželé se brzy shodli na tom, že nebudou své děti bít, a tak se trestalo slovně, přičemž se – alespoň v Jimmyho případě – ke standardnímu seřvání po vojensku přidaly i apely na svědomí a pocity hanby. Andy Morrison tvrdil, že zatímco on by se při tom rozbrečel, Jimmy přijímal takové verbální tresty beze slz.

Jimmyho chování představovalo ohnisko rodinných sporů, přičemž jeho matka byla jejich hromosvodem i obětním beránkem. V roce 1969 na jednom z chaotických koncertů The Doors v Seattlu zastavil opilý a rozrušený Jim Morrison gestem kapelu, přerušil vystoupení a oznámil publiku: „Četl jsem o problémech, které mají děti s rodiči. Jo. Je to tak. A tak vám chci říct – jako dítě jsem nedostával dost lásky!“

Inteligentní a výřečný Jimmy měl i chlípnou mysl a bujnou fantazii a ve škole často utrousil něco, kvůli čemu se dostal do maléru. Jeho ranou zábavou bylo rozstříhat komiksy, aby mohl naaranžovat obrázky Kačera Donalda a Daisy do sexuálních poloh a doplnit je novými dialogy. Když začal v roce 1956 vycházet časopis *Mad* se surrealistickými parodiemi a zvráceným humorem, stal se Jimmy jedním z jeho prvních předplatitelů. Četl své výtisky časopisu *Mad*, dokud se jim neošoupaly stránky, a snažil se kopírovat hrubé komiksové pokřiky a výlevy, kterými byly texty prošpikovány, a přiváděl tím všechny okolo k šílenství. To, že se Jimmy hrbil, extrémně se vyhýbal očnímu kontaktu a vyjadřoval se sarkasticky a drze, přivádělo jeho rodiče k nepřičetnosti. Jeho veřejné posměšky a výstřelky (dloubání v nose, plivání, uštěpačné poznámky) uváděly rodiče na námořnických zábavách do rozpaků, a tak se brzy naučili nechávat ho doma, kdykoli to šlo.

Andy Morrison vypověděl, že když bylo Jimovi asi třináct let, začal sourozence šikanovat. Nejvíce trpěl jeho bratr. Andy se třeba díval na televizi a Jimmy se k němu přišoural, chytil ho do kravaty, otočil ho, sedl si mu na hlavu a prdnu mu do obličeje. Nebo ho přišpendlil k zemi a spustil mu na tvář chuchvalec slin. Venku zase Jimmy sebral kámen a řekl bratrovi: „Dávám ti deset,“ což znamenalo, ať začne Andy utíkat. Malý chlapec brzy pochopil, že Jimmy nežertuje. Kamenem hodil. Když byli Morrisonovi v roce 1955 na zimní dovolené, posadil Jimmy bratra

a sestru na sánky, rozjel se z kopce a zamířil ke stěně stodoly. Sánky nabíraly rychlost, ale Jimmy nebrzdil. Rychleji, rychleji. Sestra se rozplakala. Matka křičela. Zděšený Steve Morrison musel sprintovat, aby své děti uchránil před újmou. Rozzuřenému a nevěřicnému otci Jimmy řekl, že si jen dělal srandu.

Povšechně by šlo Jima Morrisona označit za ukázkové dítě nestability vojenských rodin. Chybějící kořeny, neustálá nepřítomnost otce, nevyrovnaná výchova matky, obtíže, s nimiž se bystré, ale společensky izolované dítě potýká, když chce získat uznání kamarádů, učitelů i rodičů – tím vším lze vysvětlit Jimovo nutkání rebelovat, aby se mu dostalo pozornosti, kterou potřeboval. Někteří badatelé však namítají, že tyto kočovné rodiny vojáků tvoří větší, širší rodinu, která svým členům často poskytuje bezpečné zázemí a z níž pocházejí přizpůsobivé a dobře adaptované děti. Rodiny vojáků se často stěhovaly společně a ženy, které během přesunu udržovaly chod rodiny, si často vytvářely pouta, jež přetrvávala léta, ba i celé generace.

Jimmy Morrison byl evidentně výjimka, hajzlík, chuligán. Ve skutečnosti ho nikdo nedokázal ukořitovat. Byl to kluk s petardami v kapse. Jimmy se brzy naučil, jak na lidi zapůsobit, aby získal uznání, po kterém toužil. Když jeho otec o něco později povýšil a mohl trávit více času doma, začal si svou roli v rodině znovu upevňovat prostřednictvím přísných pravidel a disciplíny, což se Andymu i Jimmymu hluboce přičilo.

CHOVÁNÍ JIMA MORRISONA V POZDĚJŠÍM VĚKU by mohlo osvětlit několik názorů převzatých z psychologie a vývojové psychologie dítěte. „Teorie citové vazby“ například tvrdí, že děti, kterým je poskytována necitlivá, zanedbávající nebo nedůsledná péče, mohou mít potíže s ovládním emocí a často se uchylují k drogám a alkoholu, aby se uklidnily. Takové děti mají nezdědka problémy důvěřovat druhým a udržovat stabilní vztahy a mohou být rovněž nevladatelné. Často se chovají přehnaně, aby si zajistily pozornost, po které prahnou, přičemž platí, že negativní pozornost je lepší než žádná.

Necitlivá nebo zanedbávající péče může také vést k tomu, že se malé děti uchylují k fantaziím o vlastní velkoleposti, aby se chránily před úzkostnými stavy. U některých se objevují tendence odpoutat se před-

časně od rodiny. Díky takto nabyté nezávislosti se mohou cítit mocné a nedotknutelné, jako by jim nic nemohlo ublížit. Jako dospívající, nechráněné začínají mít sebedestruktivní sklony, bývají náchylné k nehodám a často se stávají obětmi vlastního chybného úsudku.

Přestože nelze s jistotou prohlásit, že Jim Morrison všechna tato kritéria splňoval, jeho chování v pozdější době nutí každého, kdo se o něj zajímá, aby se zamyslel nad tím, co se skrývalo za jeho neutuchajícím rebelstvím.

* * *

V roce 1955 se šel Jimmy podívat na Jamese Deana ve filmu *Rebel bez příčiny*. Tento snímek, režírovaný Nicholasem Rayem, byl archetypální film o mladistvých delikventech, který svého nepokojného hrdinu Jima (jemuž jeho otec-alkoholik přezdíval „limbo“) zasadil do prostředí zámožné kalifornské střední školy plné úzkosti, sporů a zoufalství. Deanův strhující výkon v roli rebela Jima se odehrával na pozadí vizuálně exotických losangeleských lokací, jako je například hvězdárna v Griffithově parku, a tragické sebeobětování Sala Minea na konci filmu zanechalo v Jimmym hluboký dojem.

Film *Rebel bez příčiny* také odstartoval Jimovu hlubokou a obsedantní lásku k filmům a jeho touhu naučit se je natáčet, jak často prohlašoval. *Rebel bez příčiny* je prvním filmem, o kterém se Jim zmiňuje ve svých dochovaných zápisnicích. Rovněž se zmiňuje o snímku *Obr*, dalším filmu Jamese Deana, který se do kin dostal rok poté, co Dean zahynul při autonehodě. Je rovněž možné, že filmy, zejména westerny, které v padesátých letech zaplavily americká kina, sehrály zásadní roli v Jimově rozhodnutí psát. Jeho první báseň „Pony Express“, která je dnes už ztracená, pravděpodobně vznikla na motivy hollywoodského westernu, který viděl při jednom sobotním odpoledním promítání v Alamedě. Právě v Alamedě se Jimmy Morrison poprvé nakazil virem beatnické poezie a zůstal jím nakažený po zbytek života.

BEATNICI

OD ROKU 1956 DO ROKU 1958 bydleli Morrisonovi ve velkém šindelovém domě s věžičkou v edwardiánském stylu na adrese Alameda Avenue 1717 na zalesněném ostrově na předměstí Alamedy, kde se nacházela největší letecká základna námořnictva. Jednalo se o relativně klidné období v Jimově životě – jeho matka tam byla velice spokojená a sousedé na ni s láskou vzpomínali – a později se ukázalo, že velmi ovlivnilo umělecké touhy Jima Morrisona.

Jim žil sám v podkrovním pokoji v horní části starého domu a poslouchal Elvise a Rickyho Nelsona, zatímco dole si jeho matka pouštěla svou hudbu – Harryho Belafonteho, Franka Sinatru a alba hereckých hvězd z filmů *South Pacific* a *My Fair Lady*. Jim byl ve škole oblíbený, snědý, už ne oplácáný hezoun, byl přátelský a velmi zábavný, uměl žertovat s učiteli, kteří byli ohromeni jeho sečtělostí a inteligencí, s jakou se u mladých teenagerů setkávali jen vzácně. Když bylo Jimovi třináct, byl jeho oblíbeným spisovatelem Norman Mailer a dokázal zpaměti odvyprávět celé posměšné historiky z časopisu *Mad*. Ze školních záznamů však vyplývá, že učitele štvala Jimova hyperaktivita a v některých hodinách musel sedět sám, aby neobtěžoval ostatní žáky a nevyrušoval třídu hlasitými průpovídkami a parodováním přízvuků.

Jim se inspiroval časopisem *Mad* a dalšími satirickými periodiky nového žánru „zvrácený humor“ (časopisy *Cracked*, *Sick*, *Trump* atd.) a skeče v zápisnicích byly čím dál divočejší a cyničtější. Specializoval se na obscénní kresby lidí se surreálně zvětčenými pohlavními orgány a obrovskými řitními otvory, které obsedantně vybarvoval tělesnými tekutinami, zejména exkrementy, menstruační krví, hleny a spermatem. Na otcův velký kotoučový magnetofon natáčel Jimmy falešné rozhlasové reklamy propagující masturbaci. (Jedna z nich se dochovala a je to téměř profesionální práce, doplněná o zvukové efekty.) Rád zvedal telefonní hovory a ohlašoval se silným černošským nářečím, které okopíroval ze sitcomu *Amos 'n' Andy*, nebo laciným orientálním přízvukem. Jimmy trávil hodiny ve svém ztichlém podkrovním pokoji tím, že vystřihoval obrázky z komiksů a lepil je do stále propracovanějších obscénních koláží, předělával texty a posunoval zvrhlý humor časopisů o level výš:

LUCY: „Dám ti padesát centů, když mě ošukáš, Charlie Browne!“
CHARLIE BROWN: „Vem někoho do trojčky [sic] a platí, puso.“

Jeho nejlepším kamarádem v Alamedě byl soused z ulice v jeho věku, Fud Ford, stejně lehkomyšlný a stejný milovník zábavy jako Jimmy. Jim měl přístup do tělocvičen, bazénů a sportovního areálu námořnictva a chlápci se dostávali do problémů, když skákali z prkna v bazénu důstojnického klubu a zostuzovali rodinu. (Ford uvedl, že otec Jimmyho za jeden z takových incidentů, když se některé manželky důstojníků cítily jejich chováním dotčené, seřezal páskem.) Všechny ulice v Alamedě ústily na pláž, takže se tam v teplých měsících hodně plavalo a dovádělo. Chodívali se koupat s jednou hezkou dívkou. Jimmy přišel na to, jak se vplížit do loděnice její rodiny, aby se mohli dívat, jak se převléká do plavek.

V září 1957 nastoupil Jimmy do prvního ročníku střední školy v Alamedě. Dostal se do plaveckého týmu, jeho specializací byl styl motýlek. Na hodinách mu to šlo a vždycky znal odpověď, ačkoli se nikdy nena-máhal přihlásit. Byl to charismatický klaun, průšvihář, nesmírně vtip-ný a hlučný, zdatný imitátor a srandista, jehož dráždivé a pobuřující žertíky zajistily, že „historky o Morrisonovi“ kolovaly po škole deset let předtím, než se objevily v médiích.

Jedním z jeho oblíbených kousků bylo předstírat, že se zhroutil na školním schodišti, zůstat ležet a předstírat bezvědomí, zatímco ho ostatní museli obcházet. V Alamedě to dělal často a zřejmě se toho držel i na další škole, protože to přitahovalo značnou pozornost. Bylo to takové Jimmyho velké číslo. Spolužáci vzpomínali, že Jimmy ležel na místě opravdu dlouho (podle Fuda Forda „předstíral, že je mrtvý“) a zdánlivě nereagoval na pokusy o probuzení. Když byl spokojený s tím, že hra skončila, zvedl se ze země, posbíral své učebnice, převzal od dozoru na chodbě nevyhnutelný trest, oznámení o tom, že zůstane po škole, a šel dál se svým typickým úsměvem a rozšafností.

Ale šlo opravdu o vtip? Nebo to byla Jimmyho metoda, jak se přetvařovat, aby překonal potupnou indispozici, kvůli které skončil na podlaze a přišel o pár trapných minut života? Nebo šlo o to, čemu starověké národy říkaly „padoucnice“, nemoc králů a proroků? Každý, kdo je obeznámený s pozdějším životem a kariérou Jima Morrisona, ví, že

omdlával nebo padal během zkoušek, nahrávání, focení. Kolaboval při koncertech, předčítání poezie, obcházení barů. Ztrácel vědomí při jízdě autem, na letištích a během letů. Šokující teatrální kolapsy patřily k jevištnímu projevu skupiny The Doors, dramatu, ze kterého Jim Morrison později vykresal špičku rockového divadla.

Ale bylo to všechno opravdu jenom hra? Když dáme dohromady nepotvrzené a vizuální důkazy, zdá se, že Jim Morrison trpěl nedia-
gnostikovanou epilepsií typu *petit mal*, která u něj mohla propuknout ve věku čtrnácti let, ne-li dříve. Na střední škole za to zaplatil spoustou času stráveného v ředitelně. A všichni se bavili o Jimmym Morrisonovi a o všech těch srandovních a skandálních hovadinách, které rád prováděl.

Na podzim 1958 nastoupil Jim do druhého ročníku, ale raději školu přerušil a chodil do beatnických lokálů v San Franciscu. O rok dříve otrásly Amerikou dvě zásadní události. Nejprve Sovětský svaz vypustil do vesmíru Sputnik, první družici na oběžné dráze Země. Tato senzační událost vyvolávala v Američanech záchvěvy pochybností o sobě samých a výčitky, že je Rusové ve vesmíru předčili. Zároveň tím odstartovala debata o tzv. *missile gap*, nerovnosti rozložení raketových systémů mezi Západem a Východem, díky které se později do Bílého domu dostal John Kennedy. Druhou událostí bylo publikování druhého románu Jacka Kerouaca *Na cestě*, ságy o existenciálně uvědomělem mládí plujícím po nekonečných dálnicích a půlnočních ulicích amerických měst, která celou jednu generaci přivedla k beatnické subkultuře. Z knihy se stal bestseller a ikona sdělovacích prostředků, která prolomila korporátní, konformistickou fasádu padesátých let. Na obou pobřežích Ameriky rozptýlila úzkost z vypuštění Sputniku beatnická pohoda a nabídla lidem na konci padesátých let alternativní způsob skutečné existence.

Beatníci navázali svým stylem na francouzské symbolisty, existenciální filozofy a zenové mistry. Jazz, drogy, nonkonformita a buddhismus byly trendy. Šedé flanelové obleky nebyly trendy. Ze spisovatelů beatnické scény, jako byl Kerouac na západním pobřeží, William Burroughs v Paříži a Allen Ginsberg v New Yorku, se přes noc staly hvězdy kultury.

Básníci beatnické generace odkazovali na Dylana Thomase, geniálního velšského básníka, jehož kouzelné keltské kadence a pestrá před-

stavivost se šířily prostřednictvím nové technologie, dlouhohrajících gramofonových desek i prostřednictvím tištěných knih, než se Tomas v roce 1953 v Greenwich Village upil k smrti. Navazovali také na tradici převratných amerických spisovatelů, jako byli Walt Whitman a Mark Twain, a modernistických básníků jako William Carlos Williams, s nímž se mimořádně ztotožňoval Ginsberg.

Ve světě beatníků byla Paříž filozofií, New York jazzem a San Francisco poezií. Ginsberg nazýval tento rozkvět „sanfranciskou renesancí“. Sedm večerů v týdnu bylo možné slyšet v jazzových klubech vystoupení hvězd beatnické scény, často za doprovodu hráčů na bongo. Roku 1955 měl v San Franciscu premiéru beatnický epos *Kvílení* Allena Ginsberga a další beatnici, z nichž mnohé lze poznat v románu *Na cestě* – Robert Duncan, Robert Creeley, Tom Parkinson, Lawrence Ferlinghetti, Gary Snyder, Kenneth Patchen, Philip Whalen, Kenneth Rexroth, Michael McClure – často pořádali veřejná čtení nových děl v kavárnách, galeriích a knihkupectvích. San Francisco bylo třetím koutem beatnické mezinárodní scény, městem, kde byli místními hrdiny básníci, nikoli sportovci. V San Franciscu a sousedním Sausalitu a North Beach vládla poezie.

Když šli Jimmy a Fud za školu a vyrazili do města, jejich první zastávkou obvykle bývalo Ferlinghettiho knihkupectví City Lights Books na adrese 261 Columbus Avenue. Ve výloze visel nápis „Zakázané knihy“. Jimmy tam rád chodíval ve své beatnické uniformě – mikině, sandálech a džínách – a doufal, že se tam objeví některý z básníků a on se s ním bude moct seznámit. Jednou Jimmy pozdravil Ferlinghettiho, a když mu básník a autor sbírky *Lunapark v hlavě* na pozdrav odpověděl, zrudl Jimmy radostí. S Fudem chodili do obchodu Stairway Records v Oaklandu, kupovali LP Dylana Thomase s verši básníka Caedmona nebo desky s komediemi Toma Lehrera či Lennyho Bruce. Fud vzal Jimmyho do prodejny R & B desek Duo Records v Oaklandu, kde Jimmy poprvé slyšel chicagské hvězdy blues Muddyho Waterse a Howlin' Wolfa a neworleanské legendy, jako například Professora Longhaira. Jimmy a Fud četli román *Na cestě* a nechali se unášet sny beatnické generace, mluvili bez ustání o nepředstavitelných radostech autostopu, levných mexických děvčkách a nekonečných amerických dálnicích osvětlených záblesky zenového osvětlení.

Jimmy si zamiloval dravou americkou energii Deana Moriartyho a Kerouacovo pojetí Deana jako jednoho z „těch bláznů, kteří blázní po životě, blázní po komunikaci, blázní po záchraně, touží po všem současně, těch, kteří nikdy nezívají a nemluví o obyčejných banalitách, ale hoří, hoří, hoří jako bájně římské svíce, které jako pavouci explodují mezi hvězdami“. Nacvičoval Deanův hurónský smích – „heeeeeheeeee- -heeee“ – tak dlouho, až z toho jeho matka šlela. Začaly mu růst vousy, a tak si pokoušel pěstovat řádnou beatnickou kozí bradku, dokud mu matka nenařídila, ať se oholí a taky ostříhá. Ona na něj křičela a on se jí jen smál. Jednou se po něm ohnala, on ji chytil do kravaty a s neustávajícím smíchem vzal propisku a počmáral jí ruku. Tomu se musela smát i Clara. „Nebojuješ fér!“ křičela na syna.

V průběhu školního roku Jimmy pokračoval ve svých pravidelných provokacích. Díky tomu, že byl tak zábavný a působil tak podivně, byl tím typem žáka, kterému prochází, když se chová jako pitomec a nikdo mu to nezazlívá. Měl však i nečekaně soucitnou stránku. Jeho spolužák Richard Slaymaker byl vážně nemocný, trpěl leukémií. Jimmy ho po škole rád navštěvoval a nosil mu komiksy a desky s komediemi, aby mu zvedl náladu. Bral Richarda na invalidním vozíku na procházky a vyváděl s ním psí kusy. Fudovi připadalo, že Jimmy, kterého fascinovala smrt, Richarda skoro až studuje, zatímco jeho nemoc postupuje a barva jeho kůže se mění. Když po šesti měsících téměř každodenních návštěv Richard zemřel, Jimmy Morrison brečel.

Koncem roku 1958, uprostřed školního roku, povýšili Steva Morrisona na kapitána a přeložili ho na jiné místo. Rodiče Jimmymu oznámili, že se rodina hned po Vánocích přestěhuje do Alexandrie ve státě Virginie. Podle Fuda Forda to Jimmyho zdrtilo a nikam nechtěl. Ford uvedl, že poslední den výuky přistoupil Jimmy ke stolu třídního učitele a oznámil mu, že se budou stěhovat a že se chce rozloučit s velkou parádou. Pak zapálil petardu a odkráčel ze třídy dřív, než vybuchla.

Toho dne, kdy Morrisonovi opouštěli Alamedu, se Jimmy přišel rozloučit za Fudem domů. Potom nasedl do kapitánova ošklivého zeleného Packardu a ani se neohlédl, když jeho otec vyjel. Fud Ford později vzpomínal: „Jimmymu to bylo líto, protože do Virginie nechtěl. Byl to jeden z mála okamžiků v dětství, kdy jsem se rozbrečel. Odváželi mi pryč nejlepšího kamaráda.“

Jimmy se do Virginie vydal dříve než zbytek rodiny, aby mohl od ledna 1959 pokračovat ve studiu na tamní střední škole. Několik týdnů bydlel u rodiny Morehouseovy, která měla syna Jeffa v jeho věku. Uplynulo pět let, než se mohl Jimmy do své milované Kalifornie vrátit natrvalo.

NIETZSCHE A BO DIDDLEY

V roce 1959 byla Alexandrie ve Virginii ospalým městem na předměstí Washingtonu, D.C. Obyvatelstvo tvořily převážně rodiny státních zaměstnanců a vojenského personálu. Šlo sice o méně zámožné město než sousední Arlington, ale i tak poměrně ušlo. V lednu se Morrisonovi nastěhovali do útulného domu na Woodlawn Avenue 310 v luxusní čtvrti Braddock Heights a Jimmy mohl tuto adresu nazývat svým domovem po nevidanou dobu dva a půl roku. Ve stejném měsíci se Jimmy zapsal na střední školu George Washingtona, aby dokončil druhý ročník. Místo toho, aby své spolužáky okouzloval (nebo znepokojoval), jako to dělal v Alamedě, snažil se nenápadně zapadnout. Odmltl se přihlásit do plaveckého týmu. Několika spolužákům, kteří se s ním dali do řeči, namluvil, že je sirotek, kterého unesli cikáni. Vypadal nervózně, nespůj a úzkostlivě, a když se zrovna nepoflakoval po zapadlých uličkách a starých přístavištích Alexandrie nebo nekradl komiksy a sladkosti v obchodech na Main Street, raději si o samotě četl nebo kreslil do zápisníků ve svém pokoji v suterénu, který měl samostatný vchod, takže mohl libovolně přicházet a odcházet. Jednomu ze svých nových přátel prozradil, že někdy není s rodinou v kontaktu celé týdny.

Když se Jim o deset let později snažil jednomu novináři vylíčit své zážitky ze střední školy ve Virginii, vzpomínal na své zlé předtuchy. „Měl jsem takový... utkvělý pocit, že něco není v pořádku. Cítil jsem, jak mi s přibývajícím věkem nasazují klapky na oči. Mě a všechny mé přátele vedli dlouhým, zužujícím se tunelem. Když jste ve škole, riskujete. Můžete tím hodně získat, ale taky vám to může dost uškodit.“

Střední škola v Alamedě byla ve srovnání s rasově segregovanou, upjatou a na statusu založenou střední školou George Washingtona uvolněná a pohodová. Spolužáci si velmi živě pamatují, že už ze začátku udivoval Jimmy některé učitele obrovskou sečtělostí a vzdělaností. Po prvním pololetí se dostal na seznam premiantů. Pak ho jeden učitel viděl číst v jídelně kontroverzní román černošského spisovatele Jamese Baldwina *Giovanni's Room* a řekl mu, ať i s tou „negerskou špínou“ opustí školní pozemky. Pravděpodobně tehdy ztratil Jimmy o školu zájem.

Osamělý, deprimovaný a od rodiny izolovaný Jimmy rád poslouchal dlouho do noci rádio Bible, okouzlený kázáním jižanských křesťanských kazatelů o pekelném ohni a slovními eskapádami dýdžejů, znějícími na středních vlnách z nadupaných rozhlasových stanic, které z jihu od mexických hranic vysílaly rokenrol do celé Severní Ameriky. Jedné noci uvažoval Jimmy o sebevraždě, ale pak se z rádia ozval Bo Diddley a zpíval „Crackin’ Up“, vtipnou písničku o tom, že se zbláznil. Jimmy se musel smát a to mu zlepšilo náladu a navodilo pocit, že život může stát za to. Bo Diddley, všestranný, životem protřelý tvůrce černošského rokenrolu, zachránil toho večera Jimmymu život.

„JIMA MORRISONA ZABIL FRIEDRICH NIETZSCHE,“ pronesl spoluzakladatel The Doors Ray Manzarek, který tvrdí, že u toho byl. Právě z děl a pověstné kariéry tohoto šíleného německého filozofa Jimmy převzal názor, že všechno, co vás nezabije, vás jedinečně posílá.

V prvním odstavci knihy *Na cestě* uvádí Jack Kerouac Friedricha Nietzscheho jako duchovního vůdce své knihy. Během léta mezi druhým a třetím ročníkem se Jimmy ponořil do Nietzscheho ohromujícího díla a tragického života a to, co se v něm dočetl, ho hluboce změnilo, možná dokonce osudově. I když Nietzsche Jima Morrisona přímo nezabil, jeho radikální úvahy ho nasměrovaly na dráhu, která měla samovolně tragický spád.

Nietzsche byl prvním moderním spisovatelem, který se odpoutal od dva tisíce let děděných morálních a metafyzických představ. Jako alternativu ke křesťanským poučkám, které považoval za zavrženíhodné, si Nietzsche vymyslel vlastní absurdní a zvrácenou mytologii. Nietzsche se svým vzletným stylem psaní a nezdolným zanícením vizionářů, kterým vyhovují vlastní, často protichůdné náhledy, snažil rozbít konvenční racionalitu a prosadit nový způsob myšlení. Pro Nietzscheho byla existence lidstva a celé jeho historie ospravedlnitelná pouze zrodem génia a jeho nejvýznamnějším cílem byl rozmach kultury. Jeho avanturismus a proud řeči měly tak zásadní dopad, že o padesát let později, když se k moci začal drát Adolf Hitler, inspirovaly ještě temnější proud germánského mysticismu.

Ale zrovna když se Nietzsche mohl radovat z prvního skutečného uznání své geniality, prodělal v italském Turíně nervový a fyzický kolaps.

Když Nietzsche v lednu 1889 s hrůzou sledoval, jak drožkář na ulici bičuje zmrzačeného koně, propadl záchvatu duševní úzkosti. Z tohoto traumatu se už nikdy nevzpamatoval a následujících jedenáct let až do své smrti v roce 1900 strávil jako duševně nemocný. Jednou z největších záhad světa filozofie zůstává, proč tak rychle spadl z výšin kreativity do ponižující duševní bezmoci. Jeho novodobí životopisci tvrdí, že byl syfilitik, tajil homosexualitu a trpěl maniodepresivní psychózou, která vyústila v chronické šílenství.

Podle jednoho zápisníku Jimmy onoho léta dvakrát přečetl *Zrození tragédie z ducha hudby* a pak četl dál: Nietzscheho knihu *Mimo dobro a zlo. Nahý oběd* Williama S. Burroughse, který sehnal v jednom malém podivném knihkupectví v Georgetownu. Román Normana Mailera *The Deer Park*. Spisy markýze de Sade, nově vydané nakladatelstvím Grove Press. Knihu *Butterfield 8* od Johna O'Haryho. Ale nic z toho, co Jimmy Morrison přečetl, na něj nezapůsobilo tak silně jako setkání s Friedrichem Nietzschem. Stejně jako Nietzsche otevřel bránu modernímu vědomí, otevřel v roce 1959 na předměstí Virginie bránu vědomí jednoho mladého spisovatele.

ŠKOLNÍ DNY JEŠTĚRČÍHO KRÁLE

VE TŘETÍM ROČNÍKU JIMMY ZJEVNĚ OŽIL. Jakmile si ve škole připadal důvěrněji, začal znovu padat, dělat lumpárny, mluvit při hodinách, omdlávat na chodbách, nejistě balancovat ve výšce na římsách. Po chodbách střední školy George Washingtona se nesl hýkavý chechtot Deana Moriartyho, který se linul z Jimmyho výkonných plíc. Ve třídě moc mluvil, obtěžoval spolužáky. „Donutili mě, abych seděl sám a vyhradili mi k tomu speciální lavici,“ řekl jednomu novináři. V hodinách, které ho bavily – v dějepise a angličtině – kraloval diskusím, debatoval s učiteli, odváděl minimum požadované práce a dosahoval v průměru známky B+, tedy lepší dvojky. (Ve školních záznamech se uvádí, že měl IQ 149. Jeho skóre na vysoké škole bylo 630 bodů z verbální části a 528 bodů z matematiky.) Navzdory svým podivínským sklonům k sobě svým přirozeným kouzlem a peprnými hláškami ostatní přitahoval a ve škole se pohyboval mezi elitní skupinou chytráků, sportovců a budoucích debutantů. Jimmy se však zarputile odmítal účastnit sportovních i školních aktivit nebo se zapojit do nějakého kroužku. Sice se ho snažilo naverbovat elitní studentské bratrstvo BMOC, ale oznámil jim, že o to nemá zájem. Některé své básně (včetně pravděpodobně nejranější verze „Horse Latitudes“, která vznikla v tomto období) ukázal redaktorovi literárního časopisu, který je odmítl vydat. Zesměšňoval a imitoval své učitele a otevřeně v hodinách matematiky a přírodních věd nestydatě švindloval. Během zkoušky z chemie zničehonic vyskočil na laboratorní stůl a začal zběsile mávat rukama. „Pardon, madam,“ řekl překvapené učitelce. „Jen vodháním včelu!“ Jednoho dne se vyhnul tomu, aby zůstal po škole, tak, že učitelce namluvil, že mu budou operovat nádor na mozek. Jeho matka si musela následujícího rána vyslechnout telefonát od ustaraného ředitele. Spolužáci, kteří ho rádi neměli, ho zavrhli jako toho, kdo pořád jen něco hraje.

Po škole chodil domů, četl si a měl přitom zapnuté rádio. Elvis zpíval „It’s Now or Never“. Frankie Avalon. Percy Faith. The Kingston Trio. V rádiu slyšel éterický hlas devatenáctileté bostonské folkové zpěvačky Joan Baezové a nemohl se jí nabažít. Po krádeži sady štětců a barev v obchodě s uměleckými potřebami začal i malovat a zhotovil několik

primitivních autoportrétů, na nichž má tvář zkřivenou úšklebkem šíleného smíchu a na hlavě má korunu. Až obsesivně na nich nějakou dobu pracoval a bratr se ho zeptal, proč to vlastně dělá. „Číst se nedá pořad,“ odpověděl mu Jimmy. „Unavujou se tím oči.“ Ve všední dny se většinou o půl šesté díval na *American Bandstand*, taneční pořad pro teenagery, který se vysílal živě z Filadelfie a v němž popové hvězdy poprvé zpívaly na playback. *Bandstand* začal být ještě zajímavější v roce 1960, když hit Chubbyho Checkera „The Twist“ rozpoutal vlnu čím dál erotičtějších tanců (Hully Gully, Watusi, Monkey atd.), které na začátku šedesátých let vyvolaly celonárodní debatu o tom, zda mají africké namlouvací zvyky předvádět i bílé děti z předměstí.

Jim si taky našel přítelkyni. Byla o rok mladší a seznámil je Jeff Morehouse. Tandy Martinová bydlela v sousedství, byla hezká a drobná, měla hnědé kudrnaté vlasy a nějakou dobu tvořili nerozlučnou dvojici. Řekl jí, že chce být spisovatel, a půjčil jí několik svých zápisníků s náčrtky a básněmi, na kterých pracoval. Chodili spolu do školy. Jimmy jí neustále vykládal, že by jí chtěl líbat prsty na nohou. V noci se zjevoval pod okny jejího pokoje a házel mince na sklo, aby ji vzbudil. Když slezla dolů, byl už pryč. Příštího rána popíral, že tam byl. Řada jeho veřejných výstřelků – recitace básní, balancování na různých předmětech, brouzdání ve fontánách – ji přiváděla do rozpaků. Mluvil posměšným virginským tónem. „Tandý, ó díky, půjdu se vychcat na támhleten požární hydrant,“ říkával, zatímco si rozepínal kalhoty. Styděla se a křičela na něj tak dlouho, dokud se jí nezačal smát. Ptala se ho, proč si s ní pořad hraje. Odpověděl jí: „Kdybych byl normální, nikdo by se o mě nezajímal.“

Zanedlouho začal Tandy šikanovat stejně, jako šikanoval svého mladšího bratra. Jim a Tandy spolu třeba jeli autobusem do Washingtonu, on se na ni najednou vykašlal a zmizel, nechal ji brečet a zmatkovat, než se zdánlivě odnikud zase objevil. Klel před její matkou. Když měl Jimmy zrovna jednu ze svých ponurých nálad, trpělo i jeho okolí a po letech všichni vzpomínali, že právě Tandy Martinová nesla hlavní nápor bolesti Jimmyho Morrisona. Jednou se jí svezil, že má problém, o kterém nedokáže mluvit s rodiči, a ona ho dovedla k poradci pro mládež ve Westminsterském presbyteriánském kostele. Jim jí však nikdy neprozradil, o čem spolu mluvili.

* * *

V ROCE 1997 ZVEŘEJNILA JISTÁ ŽENA z Kalifornie jménem Linda Ashcroftová svědectví o svém vztahu s Jimem Morrisonem, který podle ní trval od roku 1967 do roku 1970. Mezi důvěrnými informacemi, které jí prý Jim sdělil, byl i příběh o tom, jak ho během studií na střední škole, pravděpodobně v Alexandrii, během kázeňského trestu znásilnil otec. Tvrdí, že jí Jim vyprávěl, jak jednou nestihl večeři a otec ho vzal nahoru, aby si s ním promluvil jako chlap s chlapem, což vyústilo ve zvrácené sexuální napadení. V prvním londýnském vydání knihy Lindy Ashcroftové *Wild Child: Life with Jim Morrison* se takové obvinění objevuje, ale když vyšla v roce 1998 v Americe, bylo toto tvrzení z textu vypuštěno, pravděpodobně z právních důvodů.

ZRUŠTE MI PŘEDPLATNÉ

V létě roku 1960 se v Jimmym Morrisonovi něco změnilo. Spolužáci vzpomínali, že se zdálo, jako by prošel změnou osobnosti. Působil sklíčeně a našťvaně a zanedbával školu. Učitelé si všimli jeho „sklonů k iracionalitě“ a „impulzivního chování“. Nezajímaly ho ani listopadové prezidentské volby, jež byly v jeho politicky konzervativní škole předmětem vášnivých diskusí a ve kterých John Kennedy porazil Richarda Nixona a dodal americkému politickému životu nový náboj. Jimmy si později do zápisníku poznamenal, že byl blázen a zároveň nejchytřejší dítě ve třídě. Jimmy coby vyhlášený beatnik střední školy George Washingtona chodil ve starých sešlapaných polobotkách, zmačkaných khaki kalhotách a pruhovaných košilích, které byly tak seprané, že se ho jeden z učitelů zeptal, jestli jejich rodina pobírá sociální dávky. Když mu matka dala peníze na novou košili, Jimmy si za čtvrtinu peněz koupil košili v sekáči a zbytek utratil za knihy. Sběrka paperbacků – jediný majetek, na němž mu záleželo – zabírala všechno místo na nástěnných policích, které si sám vyrobil z prken a tvárnice.

I nadále trýznil bratra a svou přítelkyni. (Nedávno přelepil Jimmy Andymu pusku, když spal, protože tvrdil, že ho obtěžuje Andyho dech.) Stal se z něj ještě větší samotář, obcházel antikvariáty a procházel se po zchátralém nábřeží Alexandrie, kde se scházel se starými černochoy, kteří ze ztrouchnivělých mol lovili ryby. Někteří lidé později tvrdili, že Jimmyho Morrisona vídali v nevábných vojenských barech podél dálnice Route 1, nedaleko Fort Belvoir, ve kterých vystupovaly černošské R & B kapely, ale podle všeho se jedná spíše o legendu než o prokázanou skutečnost. Pokud se Jimmy pokoušel psát poezii, na základě ukázek z „Horse Latitudes“ obsahovaly námořnické výjevy, nelidskou krutost a hluboký strach z utonutí. Osmého prosince 1960 dostal Jimmy k sedmnáctinám fotoaparát a začal fotit ty nejponuřejší a nejdepresivnější věci, které na svých osamělých toulkách objevil. Žádná z těchto fotek se nedochovala.

Jimmyho vztah s Tandy se začal pod tíhou jeho neklidného ducha a drobných krutostí kazit. K dokonale zmatené dívce se choval střídavě vlídně a hrubě a znepokojená matka nakonec požádala Tandy, ať

se s ním přestane stýkat. Tandy si chvílemi myslela, že ji jen využívá. Jednou byli spolu u něj doma, když zaslechli přijíždět auto jeho rodičů. Jim ji odvedl po schodech do ložnice rodičů a zmuchlal tam povlečení. Tandy se sebrala a utekla pryč, sama neupravená, a Jim se spokojeným výrazem vítal překvapené rodiče, jako kdyby je vyrušili při milování. Je možné, že Clara vyjádřila obavy ohledně Jimovy sexuality a Jimmy chtěl rozptýlit veškeré pochybnosti, které jeho rodiče měli.

Nikdo netušil, co se skrývá za Jimmyho evidentním pádem na dno. Čím byl mrzutější a vzdorovitější, tím více se rodiče pokoušeli ho ukáznit. Matka ho sekýrovala. Přátelům (a v roce 1970 i novináři) vyprávěl, že ho otec jednou honil po kuchyni s baseballovou pálkou v ruce. Když trávil kapitán Morrison během Jimova dospívání poprvé delší dobu doma, mohlo být napětí v domácnosti mezi přísným, poněkud zahloubaným důstojníkem a vzpurným dospívajícím beatnikem nesnesitelné. Dokonce i otcovy pokusy vzbudit v synovi zájem o jeho kariéru tím, že ho vezme na palubu svých lodí, dopadly katastrofálně, protože Jimmymu připadala nezpochybnitelná autorita, kterou tu jeho otec měl, odporná.

O mnoho let později popsal Jim své dospívající já jako „prasklý vřed“. Unaveně a rezignovaně popisoval své nutkání pokazit jakoukoli situaci, ve které se ocitl. Jim Morrison v sobě tyto impulsy rozpoznával s precizností básníka, přesně si uvědomoval, co dělá, a s úžasem a notnou dávkou lítosti chápal, že mu zcela chybí apollinský mechanismus sebeovládání, který by ho donutil přestat se chovat jako smyslů zbavený, zamindrákovaný Dionýsius.

Situace se ještě zhoršila, když se Jimmy na jaře 1961 připravoval na maturitu. Dřívější přání Steva Morrisona, aby šel syn po jeho vzoru na Námořní akademii, bylo ve světle reality zcela absurdní. Možná, že se Jimmy Morrison v klinické depresi ani neobtěžoval podat si přihlášku na žádnou vyšší odbornou školu nebo univerzitu, ale zdá se nepravděpodobné, že by věci zanedbával až do takové míry. Nedochovaly se však žádné školní záznamy, ze kterých by vyplývalo, že se někam přihlásil, a pokud to udělal, buď ho nepřijali, nebo včas neodpověděl.

Zdá se, že na měsíce, během nichž se jeho spolužáci nadšeně připravovali na další životní etapu, neměl Jimmy Morrison žádné konkrétní

plány. Rodiče ho museli donutit, aby si vzal sako a kravatu a nechal se vyfotit do ročenky. (V ročence Jamese Douglase Morrisona je uveden jediný úspěch: 2x PREMIANT.) Když měli v květnu maturanti ples, Jimmy na něj odmítl jít. Tandy Martinovou vzal místo něj na ples Jeff Morehouse. Nedostavil se na slavnostní předávání maturitních vysvědčení své třídy, čímž vytočil svého otce, a tak škola poslala problémovému samotáři diplom poštou a zapomněla na něj, dokud na střední školu George Washingtona o dvacet let později nepřišel první autor jeho biografie hledat jeho ducha.

Toho léta převeleli Steva Morrisona na letadlovou loď *USS Bonhomme Richard* se základnou v Kalifornii. Ať už k tomu vedly jakékoli důvody, Steve a Clara Morrisonovi se rozhodli, že Jimmy s nimi do dalšího bydliště rodiny ve městě Coronado nedaleko San Diega nepojede. Místo toho se domluvili, že Jimmy bude žít u prarodičů v Clearwateru a od září 1961 bude navštěvovat asi patnáct kilometrů vzdálenou školu St. Petersburg Junior College. A tak ani neosmnáctiletého Jimmyho Morrisona – chodící poruchu chování, sociopata, který krade v obchodech, veřejného výtržníka, lidský hmyz, vyvrhele rodiny, vášnivého čtenáře – poslali do vyhnanství na floridský venkov, kde už snad nebude působit další problémy.

Ani s Tandy to nedopadlo dobře. Během jejich posledního pátečního rande, o kterém nevěděla, že je poslední, se Jimmy opil, a když mu vyčetla, jak se chová, rozbřečel se. Vzlykal jí na klíně a řekl jí, že ji miluje.

„To víš, že jo,“ řekla sarkasticky.

Najednou ji popadl za ruku a zkroutil jí ji za záda.

„Ty seš tak samolibá,“ vyjel na ni Jimmy a začal jí vyhrožovat, že jí pořezá obličej, aby se na ni nikdo jiný nedíval – něco takového nejspíš viděl v nějakém starém filmu noir.

Následujícího dne, v sobotu odpoledne, jí zavolal, aby se omluvil a zeptal se, jestli jí může vidět. Řekla mu, že je už dlouho domluvená na tom, že půjde s někým jiným na slavnostní ples. Nastalo dlouhé ticho. „Ale... Zítra se stěhuju na Floridu,“ vyhrkl. „Zítra budu nadobro pryč.“ Tandy byla v šoku. Tehdy o tom slyšela poprvé.

Jimmy dorazil k jejímu domu o několik minut později, celý rozzuřený. Později řekla novináři Jerryemu Hopkinsovi, že stál venku pod stro-

mem a křičel: „Aspoň budu mít od tebe pokoj... Odjždím a nikdy ti nenapíšu... Ani si na tebe nevzpomenu!“

Snažila se ho uklidnit, ale on si nedal říct a zběsile se snažil získat zpět své zápisníky, které jí předtím půjčil, aby si je přečetla. V neděli pozdě v noci se Tandy probudila a připadalo jí, že Jimmy stojí pod jejím oknem. Když sešla dolů a otevřela zadní dveře, zahlédla známou postavu, jak rychle odchází, nasedá do auta, které vypadalo jako auto Morrisonových, a odjíždí noci vstříc.

KAPITOLA DRUHÁ

ZRUŠTE MI PŘEDPLATNÉ

*Pod maskou smíchu skrývá se maska pláče
Pod maskou opilství skrývá se maska moudrosti
Pod maskou zločince skrývá se maska hosta
Pod maskou revolucionáře skrývá se maska
filmového režiséra*

– ŠÚDŽI TERAJAMA

NANDEJ MI TO

POBŘEŽNÍ FLORIDA BYLA na začátku šedesátých let ještě klidná, okouzující a nepřelidněná. Šlo o subtropický svět křišťálově průzračných pramenů, jako tanin černých řek a bílých domků s červenými taškami na střeších, které vyčnívaly nad královskými palmami a mangrovníky, jež ústily na bílé písčité pláže. Jimmy si krajinu na pobřeží Mexického zálivu, kterou později popsal jako „nezvyklé, exotické a vzrušující místo“, zamiloval. Navrátil se do prvního domova, který kdy poznal, a nastěhoval se k prarodičům Paulovi a Caroline Morrisonovým. V září 1961 začal studovat na St. Petersburg Junior College, konzervativní vzdělávací instituci, která vyžadovala, aby Jimmy nosil každý den do školy sako a pruhovanou kravatu.

Nesnášel to. Nudil se k smrti. Do zápisníku si poznamenal, že si nudu během jízdy autobusem mezi St. Pete a Clearwaterem zpestřuje tím, že si tře brašnou v klíně tak dlouho, dokud se mu nepostaví.

Morrisonovi bydleli v malém domku poblíž městské knihovny. Jimmy a několik krabic s knihami obývali jediný pokoj pro hosty. Jimmy měl prarodiče rád a většinou se k nim choval s jižanskou úctou. Ne, do kostela s nimi chodit nebude. Během roku, kdy u nich bydlel, trávil v domě co nejméně času a choval se natolik diskrétně, že jim jeho opilecké výstřelky nezasahovaly do života. Když se ho babička ptala na prázdné lahve od piva a vína, které našla v odpadkovém koši, jen se jí smál. Neustále si je dobíral, že si domů přivede tu svou „černošku“.

„Prostě jsme mu nerozuměli, nikdo z nás,“ řekla později Caroline Morrisonová, a myslela tím rozvětvený klan Morrisonů. „Jimmy měl tolik podob... Nikdy jste nevěděli, co si myslí.“

Jeho školní prospěch byl pouze uspokojivý. Jedničku z angličtiny získal díky eseji o existencialistickém románu z roku 1942 od Alberta Camuse *Cizinec*, v němž muž bez tváře spáchá v Alžíru nesmyslnou vraždu, zatímco se zmítá v bezradnosti nad absurditou života. Podle záznamů ze školy ho považovali za studenta impulzivního, nedůsledného, poněkud plachého a hyperkritického vůči společenským institucím – jako byla právě samotná škola.

V St. Petersburgu existovala komunita umělců, která s příchodem zimní sezony vzkvétala, a Jimmy se s nástupem podzimu brzy dozvěděl o Contemporary, kavárně beatníků z okolí, jež se nacházela ve městě Pinellas Park jižně od Clearwateru. Kavárna a galerie Contemporary Arts byla místem, kde se scházeli místní umělci a bohémové. Majitel Tom Reese se otevřeně hlásil k homosexualitě a liboval si ve své afektované image, takže pro mladé klienty představovalo riziko už jen to, že je tam někdo zahlédne. (Studenti nižších ročníků, kteří bydleli na koleji, měli vstup do Contemporary oficiálně zakázaný.) Jimmy to tam miloval. V širším slova smyslu by se dalo říct, že jeho umělecká kariéra začala právě v tom zchátralém domě z prken, ve stínu přerostlých sabal na okraji místního mrtvého ramene řeky.

Do Contemporary začal chodit o víkendech s jedním klukem ze sousedství a pak tam začal chodit sám. Reese si ho okamžitě všiml a snažil se ho přemluvit, ať pózuje nahý na kurzech kreslení podle skutečnosti, které se v galerii pořádaly. „(Jimmy) si moc dobře uvědomoval, že je přitažlivý,“ vzpomínal později Reese. „Zkrátka na něm bylo něco hrozně sexy – velmi syrového. Každý se s ním chtěl vyspat... Ať šlo o kluky, nebo o holky, přitahoval všechny.“

Jimmy jen zavrtěl hlavou a nabídku stát modelem odmítl. Daleko víc ho zajímal program promítání, v Contemporary se promítaly zahraniční filmy objednané v New Yorku u společnosti Janus Films. Reese promítal švédské artové snímky jako *Lesní jahody*, francouzské filmy s kapkou nahoty jako ... *a bůh stvořil ženu* Rogera Vadima a rané undergroundové filmy jako *Pull My Daisy* Roberta Franka, panteon beatníků namluvený Jackem Kerouacem. Právě tady Jim nejspíš poprvé

opravdu poznal jiné než hollywoodské filmy. Nedatovaný zápis v zápisníku, o němž se předpokládá, že pochází z tohoto období, zmiňuje film Jeana-Luca Godarda z roku 1961 *Žena je žena*.

Důležitější je, že se v Contemporary v neděli večer konaly večery pro veřejnost, při nichž mohl na malém pódiu vystoupit kdokoli a předvést svůj um. Většinou se přihlašovali folkoví zpěváci, ale i dvojice beatnik/hráč na bongo a Jimmy Morrison, podivín z nižšího ročníku, který dorazil s ukulele a spustil proud volné poezie, jež jako by mu spontánně vyvěrala z mysli a které nikdo moc nerozuměl. To byla Jimmyho první zkušenost s vystupováním před živým publikem. „Brnkal na ukulele trochu jako [Allen] Ginsberg,“ vzpomínal Reese. „Hlásil se předem, ale vždycky mi přišlo, že si to zkrátka vymýšlí za pochodu, na základě filozofie, o které zrovna něco četl, protože o těchto věcech četl neustále.“

Po několika měsících svého počínání si Jimmy dokonce začal v Contemporary získávat drobnou skupinu příznivců. Tom Reese se mu stal jakýmsi mentorem a byl pravděpodobně prvním člověkem s určitou uměleckou kredibilitou, který Jimmyho přesvědčil, že má opravdu talent. „Jsi poměrně muzikální, když přednášíš své repliky,“ řekl mu. „Možná nejsou zřymované, ale jsou velmi poetické.“ Reese a ostatní Jimmyho přesvědčili, ať se přihlásí na Floridskou státní univerzitu v Tallahassee, tři sta kilometrů na sever, kde by mohl své tvůrčí vlohky uplatnit v poněkud progresivnějším prostředí. Reese také uvedl, že Jimmymu udělil nadčasovou radu z oblasti showbyznysu: „Nandej mi to.“

Na sklonku jara 1962 se stalo něco, co Jimmyho donutilo přestat do Contemporary chodit. Ať už šlo o cokoli, dodnes to zůstává záhadou s nádechem skandálu. Zavolali tam totiž jednoho z bratrů Steva Morrisona, aby Jimmyho vytáhl z nějakého průšvihy, za což se Morrisonovi styděli natolik, že o tom odmítali s kýmkoli mimo rodinu mluvit. O řadu let později, v roce 1969, trval sice Jim během příprav na soudní proces kvůli obscénnímu chování na tom, že není homosexuál, ale zároveň svému právníkovi Maxi Finkovi prozradil, že se během studií na vysoké škole intimně stýkal s jedním mužem. Popsal ho jako staršího přítele, majitele nočního klubu, který ho podporoval a dělal mu mentora.

Když byl ohledně této události po třiceti pěti letech kontaktován Tom Reese, prohlásil: „No... to rozhodně zní jako já.“ Na otázku, jestli měl s Jimmym Morrisonem intimní vztah, se odmlčel, načež odvětil: „Řekněme to takhle. To chtěl každý.“

* * *

JARO 1962. Jimmy jel s přáteli na večírek do Clearwateru a cestou se stavili u bratrů Kallivokasových pro pivo. Nejmladší z bratrů, Chris, nemohl na večírek dorazit, protože musel dopsat semestrální práci o alžbětinské době, konkrétně o vzpouře hraběte z Essexu v roce 1601, aby ho pustili k maturitě. „Hrabě z Essexu?“ zamyslel se Jimmy. „Jo, o tom vím všechno.“ Jimmy nechal večírek plavat a strávil večer sepišováním Chrisovy semestrální práce, napsal poctivý osmistránkový text, a dokonce z paměti vypracoval bibliografii. Práce si vysloužila jedničku od učitele, který měl magisterský titul z historie alžbětinské doby.

Jimmymu se to také vyplatilo. Chris měl v srpnu nastoupit ke staršímu bratrovi na FSU (Floridskou státní univerzitu) a v domě, který si pronajímali mimo kampus, byl volný pokoj. Jimmy Morrison u nich mohl bydlet, kdyby chtěl. A byl tu ještě jeden bonus. V létě 1962 se Jimmy seznámil s kamarádkou Chrisovy přítelkyně, šestnáctiletou středoškolačkou z Clearwateru jménem Mary Werbelowová. Mary byla štíhlá, měla dlouhé kaštanově rudé vlasy, zářivý úsměv a postavu tanečnice obdařenou bujným poprsím. Pocházela z dobré katolické rodiny a, což se Jimmymu líbilo nejvíc, byla inteligentní a zvědavá. Zaslavčoval ji do poezie, kterou měl rád, a do všeho, co právě četl. Přátelé jako Brian Gates, který se s Jimmym znal jak z Clearwateru, tak později z Tallahassee, si všimli, že když je Jimmy s Mary, je úplně jiný než ten ožralý povaleč, jímž obvykle býval. Jim se sám od sebe ukazoval na tancovačkách a choval se prkenně – byl opravdu odměřený a výstřední. Na večírcích vyváděl takové vylomeniny, jako že balancoval na balkonech bytů a předstíral, že ztratil rovnováhu. Říkal, že rád poslouchá, jak holky křičí, když si myslí, že spadne. Na jedné párty se při provádění triku s nožem pořezal. Když ho přivezli na pohotovost, byl tak opilý a sprostý, že lékař odešel dřív, než mu ránu zašil.

Ale Mary v Jimmym dokázala probudit dobře vychovaného jižanského gentlemana, což byla pro všechny, kteří ho znali jako impulzivního provokatéra, dosud nepoznaná role. Jimmy přátelům říkal, že Mary je pro něj výjimečná, duchovní osoba, se kterou si dokáže povídat celé hodiny. Sdíleli své sny. Prozradil jí, že se chce stát spisovatelem. Ona chtěla být filmová tanečnice a po škole pracovala jako učitelka tance v místním kulturním domě. Jak dalece intimní jejich vztah byl, není známo, a Mary Werbelowová se k jejich vztahu zarytě odmítala vyjádřit. Když odjel Jimmy později toho léta za rodinou do Kalifornie, prozradil mladšímu bratrově, že v Clearwateru prožil první milování.

Následujících osmnáct měsíců, během studia na Floridské státní univerzitě, jezdil Jimmy často 312 kilometrů mezi Tallahassee a Clearwaterem stopem, aby byl Mary Werbelowové nablízku. Osamělé cesty po rozpálených a prašných dvouproutých floridských silnicích, při nichž zvedal palec a jeho představitost hořela rozkoší, poezií, Nietzschem a bůhví čím ještě – riskoval, když potkával buranské řidiče kamionů, tajné homosexuály a dravá policejní auta – to všechno zanechalo na Jimmyho psychice nesmazatelnou jizvu a v jeho zápisnicích se začaly objevovat obsedantní náčrtky a kresby osamělého stopaře, cestovatele existencí bez tváře a nebezpečného tuláka s násilnými představami, záhadného vandráka: vraha na cestách.

VRAŤTE ODESÍLATELI

FLORIDSKÁ STÁTNI ŠKOLA byla na podzim roku 1962 druhořadou rasově segregovanou školou s národním fotbalovým týmem a pověstí školy, kde se konají divoké večírky. V té době tu frčelo R & B jamování kluků z bratrstva a oblíbeným nápojem bylo pivo. Zatímco Mick Jagger a Keith Richards – oba se narodili ve stejném roce jako Jimmy – hráli v západolondýnské R & B kapele, založené Brianem Jonesem, která se tehdy ještě jmenovala Rollin' Stones, a zatímco Jimmy Hendrix sloužil jako výsadkář u 101. výsadkové divize ve Fort Campbell v Kentucky, začal Jimmy Morrison studovat druhý ročník na univerzitě FSU.

Jimmy Morrison se nastěhoval do domu na předměstí asi kilometr a půl od školního areálu ke svým přátelům z Clearwateru, bratrům Kallivokasovým a Brianu Gatesovi a ještě jednomu staršímu studentovi jménem Bowman, který už byl na vojně a o byt se staral. Jimmy se ke spolubydlícím choval, jako by to byli podlidé, kteří nejsou hodni toho, aby na ně Ůbermensch bral ohledy. Když se poprvé osvobodil od omezujících vlivů rodiny, sklouzl k pasivně-agresivnímu zneužívání těch, s nimiž žil a pracoval, což od této chvíle charakterizovalo jeho až hrdinsky sobecké chování. Podváděl při hraní karet. Vypil každé pivo, které našel v ledničce. Jedl ostatním jídlo. Nevracel jejich desky do obalu. Půjčoval si bez ptaní jejich čisté oblečení a nechával ho promočené a smradlavé na podlaze v koupelně. Když jim rodiče poslali peníze, převzal poštu a peníze ukradl. Půjčoval si auta a vracel je nabouraná. O Halloweenu otvíral dveře v obrovském šedém plášti z West Pointu a některé děti ze sousedství tvrdily, že jim ukázal penis. Se svými oběťmi hrál psychologické hry, testoval a zkoumal jejich slabiny a citlivá místa a jejich reakce si pečlivě zaznamenával do zápisníků. Když ho konfrontovali s tím, že je totální kretén, jen se jim vysmál.

„Jimmymu to bylo úplně putna,“ vzpomínal jeden z nich. „Ale byl fakt vtipnej. Pořád nás rozesmíval, i když jsme se ho trochu báli.“

Nějakou dobu to s ním vydrželi, protože jeho úsečnost byla zjevně svým způsobem geniální. V pokoji měl změť snad stovek knih. Jimmy, oči za slunečními brýlemi pevně zavřené, vybízel návštěvy, ať si vybe-

rou jakoukoli knihu, přečtou první větu a on určí její název a autora. Nikdy se nezmýlil. Dychtivě četl populární sociology tehdejší doby, přičemž se zajímal především o psychologii davu a její význam pro dramatické umění a divadlo. Dvě Jimmyho oblíbená díla, o nichž se zmiňuje ve svých zápisnících, byla kniha Davida Riesmana *Osamělý dav*, která rozebírala problémy, jimž čelí jednotlivci, a ohrožení osobní svobody vlivem masové kultury, a kniha Normana O. Browna *Life Against Death*, významný bestseller z roku 1959, který se pokouší provést psychoanalýzu dějin lidstva. Jimmyho nesmírně zajímaly otázky sociální kontroly během studené války, které zaujaly i celé hnutí žánru science fiction a spisovatele beatnické generace, jako byl William S. Burroughs, jehož román *Nova Express* si Jimmy toho roku také přečetl. Kniha Eliase Canettiho *Masa a moc* ho zaujala analýzou vztahu mezi umělcem a publikem a také ho naučila technikám, které za několik let využil při své slavné práci s mladým publikem The Doors, které si vodil a manipuloval s ním, jak chtěl. Kniha C. Wrighta Millse *The Power Elite* si o tom, kdo vládne americké společnosti, nedělala iluze a pravděpodobně ještě znásobila Jimmyho hluboce zakořeněný odpor k autoritám, zejména vojenským. (Když se v prosinci 1961, v den svých osmnáctých narozenin, dostavil na místní komisi k odvodu opilý, ztropil údajně hnusnou scénu, nadával a pak uprchl dřív, než dorazila policie.)

Jimmy si uprostřed konvenční společnosti na univerzitě FSU, kde převažovali tzv. WASP (bílé anglosaští protestanti), pěstoval bizarní bohémskou image a liboval si v ní. Své dlouhé vlasy nosil sčesané přes čelo ještě před příchodem Beatles. Nosíval brýle v beatnickém stylu s ocelovými obroučkami a bez čoček. Neustále si pouštěl album Joan Baezové a přátelům tvrdil, že je do bosé folkové bohyně z dalekého Harvard Square zamilovaný. Na tancovačky a mejdany chodil v cylindru a nabízel dívkám ze stříbrného pouzdra čokoládové cigarety. Močil na veřejnosti a zdálo se, že má radost, když mu lidi vynadají. Když přesvědčil několik přátel, ať mu pomohou otestovat jeho teorie o ovládnutí davu tím, že naruší černošské náboženské setkání, které se konalo pod obří plachtou, vrhli se na něj naštvaní diákonci a ztloukli ho. Zkoušel přeskačovat mezi dvěma auty, když se hnala po dálnici. Během zimy arogantně odmítal přispět svým dílem na účet za topení, protože mu prarodiče poslali elektrickou deku. Peníze, které z domova dostával, nehodlal

utrácet za nic jiného než za knihy. Každý týden si koupil jeden pytel brambor a když měl hlad, uvařil si je. Ostatní si museli jídlo zamykat v kuchyňských skříňkách, aby jim ho Jimmy postupně neukradl.

ŘÍJEN 1962. Karibská krize připadla na víkend, kdy se na univerzitě FSU konal sraz absolventů. Když se západní svět ocitl na pokraji jaderné války, začal Jimmy popíjet už v pátek v poledne. Když mu řekli, že si bude muset vzít kravatu, aby ho večer pustili na ples, několikrát si ji uvázal, až to vypadalo směšně. Mary Werbelowová nemohla přijet, a tak se Jimmy chystal jít na ples sám. Chris Kallivokas udělal tu chybu, že nechal svou partnerku u nich doma samotnou s Jimmym, zatímco něco vyřizoval. Když se vrátil, byly skleněné vchodové dveře rozmláčené. Chrisův starší bratr Nick objasnil, že když Chris odešel, snažila se dívka chovat přátelsky a řekla Jimovi, že se jí líbí jeho kravata.

„Líbí se ti moje kravata?“ zamumlal. „To jako, že chceš můj tělo?“

Pak začal recitovat verše od T. S. Eliota a kousl ji do krku. Když se rozbřečela, popadl Nick (bývalý mariňák) Jimmyho a prohodil ho prosklenými dveřmi. Jimmy, úplně nepříčetný, pak někam utekl. Takhle opilého Jimmyho ještě neviděli a všichni z toho měli špatný pocit.

Jimmy tehdy propil celou noc až do soboty. Šel na fotbalový zápas s lahví whisky Seagram's 7 v kapse a o poločase odpadl. Téhož večera začal, pořád opilý, na velkolepém mejdanu ve studentském spolku obtěžovat členy fotbalového týmu, který onoho dne prohrál. Tým se jmenoval Seminoles. Jimmy začal popichovat partu obřích linemanů, a za to, že prohráli, jim nadával do Semihoňků a bandy poserů. A za zděšených pohledů svých spolubydlících vylezl na lavičku, vytáhl si ho z kalhot a oznámil, že Semihoňky pochčije. Nick Kallivokas ho odtáhl dřív, než by ho tým zabil. Narvali Jimmyho do taxíku a dali řidiči adresu. Když se po několika hodinách vrátili domů, našli Jimmyho ležet v bezvědomí a zmláceného na dvorku před domem. Usoudili, že se asi v taxíku pozvracel, a tak mu řidič dal nakládačku a nechal ho tam.

„Přehnal to,“ prohlásil o Jimmyho pití později Chris. „Prostě se toltálně zlíl. Nikdy dřív jsme nic takového nezažili.“

Přibližně v té době začal Jimmy holdovat Elvisi Presleymu. Elvis zrovna ukončil vojenskou službu, která mu zničila kariéru, a začal se živit natáčením druhořadých, tuctových hollywoodských muzikálů.